

אחד מבני העלייה

(לאחד מיטחו של שמואל גרשמן ז"ל)

שנתחי את הכסף להוצאתו, לזה אני מתנגד בכל חוקי.

לא עשיתי את הדבר לשם פירסום, כי כוונתי היתה אך ורק להפיץ את דעותיו של המנהיג הגדול ברבים. הלילה לכם לקרוא את שמי על הספר באיזו צורה שהיא.

נכנעו לחביעתו הנמרצת של הנדבן היחיד, זמינו כמעט בזמננו ובעמנו, ש' הרדיפנו אחר הכבוד וההתהדרות געשתה בהם אחת מן התופעות הבלתי נעימות ביותר. ולאחר שנה ומחצה של חבלי לידה יצא לאור הכרך השני של כתבי ז'בוטינסקי ז"ל, בשם "רשעה הרת עולם" (ירושלים תשי"ז) בצירוף הקדמה של מר גפשיין, ומבוא מפורט בשם "לחפיסת עולמו של ז'בוטינסקי", של פנת' הטורים הללו ועל השער כתוב: "הוצאת ת. קופ (אחותו של ז'בוטינסקי) בשם חבר מעריצי ז'בוטינסקי", שמו של מר גרשמן לא הוזכר בשום מקום בהקדמה ובמודעות עליו או בפירסום אחר. חביעתו של מר גרשמן נתמלאת בשלמות.

כולנו מעריצי ז'בוטינסקי, רצינו לדעת, מי הוא אדם מצויין זה שהראה נדיבות לב וענווה כזו באחת, במידה בלתי מצויה כזו והנה מה שנתברר לנו:

שמואל גרשמן היה במשך 20 שנה קורא ותיק של "השלח". בבחרותו עלה לא"י (בערך בשנת 1910) וכאן השתייך ל"הפועל הצעיר" כשעדיין מפלגה זו התנגדה ל"מרקסיזם" והייתה ציונית וחי לוצית כולה. אחר כך עזב שמואל גרשמן את "הפועל הצעיר" מפני שנוכח לדעת שמנהיגיו טטו מדרכה של הציונות השלמה, ודאי באה בו מהפכה זו בהשפעתו של ז'בוטינסקי וחורת ה"חד" גם" וה"מוניטמיזם" הציוני שלו. זמן מועט ישב מר גרשמן בקופנהאגן, ואחר כך נתיישב באלכסנדריה שבמצרים, כי עזב עיר זו רק בשעה שהתחילו שם הרדיפות על היהודים ועל הציונים בפרט. במשך זמן ישיבתו במצרים היה ער לכל דבר ציוני, מדיני, כלכלי ותרבותי. הוא הרבה לתת סכומים הגונים לכל דבר לאומי וציוני, אך לא נתחזע ל"מנהיגים" ו"מפורסמים", לא נתן לסדר לו מסיבות ולכתוב עליו בעתונים. וכך עשה את כל מעשיו לשם שמים במובן המעולה של מלה זו.

בשנה האחרונה היה חולה ונסע ל-התרפא בשווייץ, ממחלונגהלב — המהלה המיוחדת של ציונים טובים — במחשבה לחילה לחסל את עסקיו, והנה מת פת-אום בשווייץ, ממחלת-הלב, ואשתו ובנו,

לפני ימים מועטים תובא לקבורה ב-תל-אביב ארונו של שמואל גרשמן ז"ל מאלכסנדריה של מצרים. שם זה אינו אומר הרבה לרבים, אבל למועטים הוא אומר הרבה והרבה. בשנת 1942, בעצם ימיההשמדה של יהודי מזרח-אירופה, קיבלתי ממצרים מכתב מאדם בלתי ידוע לי, ובו בערך בדברים הללו:

"לפני שנתיים מת זאב ז'בוטינסקי ז"ל, שהרבה למדתי מספריו ומאמריו והרבה התרגשתי מנאומו המוחריים, ויודע אני שלפני חמש שנים יצא כרך אחד מכתבי הגוסלאים, וההוצאה פסקה, ודאי כד חוסר כסף להמשיך אותה. כאחד מרבים בות אלפי מעריציו של סופר גדול זה, אני מוכן לתת את כל הפכופ הדרוש להוצאתו של הכרך הבא, דמי תרגום הי מאמרים הכתובים לוועינתו, דמי עריכה והדפסה, ואיני מחנה שום תנאים עם אדוני חוץ מתנאי אחד ויחיד והוא: שלא יופר שמי בתור נוחן הפסק להדפסה לא בשער הספר ולא בהקדמתו ולא בשום מקום אחר. ועוד תנאי אחד: שהי הנסה מהספר תימסר לירש-המחבר. אני עושה את המעשה הקטן הזה, כי השלום חובה על כל מה שלפדתי מכי תביו של ז'בוטינסקי ומנאומו. בבקשה להודיעני בכמה יעלה כרך של כתבי ז'בוטינסקי, בהוצאה זאת, ועל החתום: שמואל גרשמן".

מיד התקשרתי עם כל מעריציו של ז'בוטינסקי מבין הסופרים בארץ-ישראל, עם מר שלמה גפשיין, עם ז"ר יהודי שע ייבין, ועם אחותו של ז'בוטינסקי, הגב' ת. ז'בוטינסקי-קופ, הודעתי להם על תוכן המכתב, שעשה על כולנו רושם יוצא מהכלל. הרי לא דבר רגיל הוא ביהלנו, שאדם בלתי ידוע לרבים יתעורר מלצמו, בלא הצעה ובקשה ושי דול לתת סכום מסוים באצבע ימיהמלי חמת, (כבר או היו תנייר וההדפסה יקרים מאוד בארץ) לשם הוצאת כרך של כתבים, שמחברם היה תמיד "דורך בש" בילו המיוחד", ושהמפלגה השולטת בי ארץ התיחסה אליו בשנאה עזה גם לאחר פטירתו, ושאר המפלגות חוץ מאחת, התייחסו אל כתביו באדישות. כתבנו לו מכתב מפורע, שבו הודינו לו על הצעתו הנודיבה, והודענו לו בפרשות, בכמה יעלה כרך של עשרים גליונות הדפוס וביקשנו ממנו רשות להעיר בשער הספר או בהקדמתו, שהכרך יצא בתרומתו של מר שמואל גרשמן, או באיזו צורה אהרת שהספר יצא בהוצאתו. על זה קיבלנו את כל סכום הכסף שפרטנו במכתב, בי-הוספו זו: ומה שנוגע לפירסום הדבר,

שהכירו שבמשך כל ימי חייו היו כל מהשבותיו מופנות לארץ וכל מעשיו מופנים אליה, הביאו את ארונו לתל-אביב שכאן מצא את מנוחתו לאחרונה ב"ב בשבט.

אחד מגדולי התלמוד אומר: ראיתי "בני עליה" והם מועטים אחד מן הי מועטים הללו מבני העליה האמיתיים, ענווה-העולם, שלצניעות ובלא פניות עושים הם את כל מעשיהם לשם שמים. היה מר גרשמן ז"ל. הוא הי חיים נאים של ציוני שלם, ונפטר מן העולם בשבט טוב, שהוא טוב מעושר וכבוד מדומה. ויהא הדבר לנחמו לאלמנתו ולבני המי יותם ולגינתו גבי ד"ר אשרמאן: זכרו הטוהר יחייה בלבבות רבים כסמל של אידיאליסטן גמור, שהציונות השלמה, הגדולה, הז'בוטינסקאית, הייתה משאת נפשו כל ימי חייו, ויחי רצון שבנו הצעיר ילך בעקבות אביו והוא ואמו ימשיכו את מפעל חייו על-פי דרכו הצנועה והענוותנית ובוה יקימו זכר עולם לאדם יקר וציוני למופת.

ירושלים, תלפיות, י"ט בשבט תשי"א